

А.В. Баратинська

MarinkaB09@yandex.ru

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТІСНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ОЗНАКАМИ
ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ**

Дніпропетровський національний університет ім.О.Гончара

Проблемі дослідження емоційного вигорання присвячена велика кількість робіт як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології, однак незважаючи на помітний сплеск зацікавленості вчених щодо досліджень даного феномену, його вивчення не втрачає актуальності й досі.

Все зростаюча кількість досліджень, особливо за останнє десятиріччя, щодо специфіки синдрому емоційного вигорання у представників правоохоронних органів (С.П.Безносів, 1989, 1997; А.В.Буданов, 1992, 1994; Н.Л.Гранат, 1993; В.С. Медведєв, 1996; А.А.Молчанов, 1991; Б.Д. Новіков, 1993; С.Є. Борисова, 1996; Є.М.Потапчук, 2004; О.В.Крапівіна, 2004; Don Kurtz, 2008; І.О. Моцонелідзе, 2010; С.І. Вишниченко, 2014; О.М. Хайрулін, 2014) свідчить про необхідність більш детального та глибокого вивчення синдрому вигорання у даного контингенту представників.

Для визначення особливостей професійного вигорання у працівників ОВС було проведено емпіричне дослідження на базі Центру психіатричної допомоги та психопрофілактики ГУВС України в Дніпропетровській області. Вибірку склали 200 чоловік – працівників правоохоронних органів (жіночої та чоловічої статі), а саме: слідчі, міліціонери, інспектори, оперуповноважені, чергові, водії та інші. Вік досліджуваних – від 23 до 45 років, стаж роботи – від 2 до 15 років.

Робітники були досліджені за допомогою таких психодіагностичних методик, як «Рівень емоційного вигорання» (В.В.Бойко), «МВІ» (К.Маслач; адаптація Н.Водоп'янової), «PEN» (Г.Айзенк, С.Айзенк), «FPI» (Jochen Fahrenberg, Rainer Hampel, Herbert Selg).

Згідно з результатами дослідження, виявився кореляційний зв'язок між особистісними властивостями працівників УВС та фазами емоційного вигорання, в яких «знаходились» досліджувані.

За методикою В.В.Бойко, кількість досліджуваних в першій фазі вигорання, напруження, складає 10% ; другій фазі емоційного вигорання – резистенції – підвержено 30% респондентів; у 18% досліджуваних спостерігаються симптоми виснаження, третьої фази вигорання.

Аналіз кореляційних зв'язків (за допомогою коефіцієнта г-лінійної кореляції Пірсона) показав статистично значущі дані між показниками особистісних властивостей працівників правоохоронних органів та фазами емоційного вигорання.

Так, на стадії напруження для досліджуваних характерними є невротичність (показник кореляції 0,159*), сором'язливість (показник кореляції 0,189**), депресивність (показник кореляції 0,228*) та емоційна лабільність (показник кореляції 0,232*). Це свідчить про те, що співробітники правоохоронних органів схильні до стресового реагування на звичайні ситуації, вони дещо сковані, невпевнені у собі, що може слугувати однією з можливих причин труднощів в налагоджуванні соціальних контактів з оточуючими в майбутньому та існує велика вирогідність виникнення депресивного та невротичного розладу за астеничним типом. Високі бали за шкалою емоційна лабільність свідчать про нестійкість емоційного стану працівників ОВС, часті зміни настрою, роздратованість, недостатній рівень саморегуляції тощо.

На фазі резистенції у працівників правоохоронних органів мають прояви наступні властивості: невротичність (показник кореляції 0,352*), спонтанна агресивність (показник кореляції 0,282*), депресивність (показник кореляції 0,227*), дратівливість (показник кореляції 0,359*), реактивна агресивність (показник кореляції 0,245*), сором'язливість (показник кореляції 0,274*), відкритість (показник кореляції 0,360*), емоційна лабільність (показник кореляції 0,198*). Таким чином, для співробітників ОВС на даній стадії характерно виникнення проявів нестабільного емоційного стану зі схильністю до афективного реагування та високий рівень психопатизації, який проявляється в імпульсивній поведінці та агресивному відношенні до соціального оточення.

Особистісними характеристиками, притаманними працівникам правоохоронних органів, які характерні для фази виснаження є невротичність (показник кореляції 0,315*), спонтанна агресивність (показник кореляції 0,278*), депресивність (показник кореляції 0,251*), дратівливість (показник кореляції 0,320*), реактивна агресивність (показник кореляції 0,217*), сором'язливість (показник кореляції 0,263*), відкритість (показник кореляції 0,294*), емоційна лабільність (показник кореляції 0,215*).

Примітки : * - розбіжності статистично значущі при $p < 0,01$
** - розбіжності статистично значущі при $p < 0,05$

Таким чином, можна зробити висновок, що результати дослідження підтверджують взаємозв'язок між особистісними властивостями працівників правоохоронних органів та фазами емоційного вигорання, які діагностуються.

На фазі виснаження спостерігається загострення усіх особистісних характеристик працівників правоохоронних органів, які були притаманні попереднім двом складовим професійного вигорання – фазі напруження та фазі резистенції.

Література

1. Аршава І.Ф. Медичинские и психологические маркеры профессионального (эмоционального выгорания) выгорания специалиста / И.Ф.Аршава // Вестник Днепропетровского национального университета. Психология и педагогика.-2002.-№1.- С.23-25.
2. Потапчук Є.М. Соціально – психологічні основи збереження психічного здоров'я військовослужбовців: автореф. дисер.... д-ра психол наук: 19.00.09 – психологія праці в особливих умовах / Є.М.Потапчук – Нац. акад. Держ. Прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2004.- 32с.
3. Хайрулін О. Професійне вигорання військовослужбовців як предмет психологічного аналізу/ О. Хайрулін // Психологія і суспільство. – 2014.-№2.- С.98-128